

Vastaus Gashaw Bibanin ja 19 muun valtuutetun aloitteeseen Vantaa ei hanki tuotteita, palveluita tai raaka-aineita, joita tuotetaan Israelin laittomissa siirtokunnissa

VD/5830/00.02.00.03/2025

PT/IL/TE/EK/SE/JK/SE

Gashaw Bibani sekä 19 muuta valtuutettua jättivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

”Julkisia hankintoja tehdään Suomessa vuosittain kymmenien miljardien eurojen edestä. Suuri osa näistä hankinnoista tehdään kunnissa ja hyvinvointialueilla.

Vantaan strategian mukaan Vastuullisuus on keskeinen arvo kaupungin strategiassa, joka toteaaakin: ”Vantaa toimii itse vastuullisesti ja edellyttää vastuullista toimintatapaa myös kumppaneiltaan.”

Vantaa on ollut Reilun kaupan kaupunki vuodesta 2014. Lisäksi kaupunki on sitoutunut tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen ja syrjimättömiin toimintatapoihin sekä noudattamaan eettisiä periaatteita hankinnoissaan.

Israel on miehittänyt palestiinalaisalueita kansainvälisen oikeuden vastaisesti yli 50 vuotta ja rakentaa niille laittomia siirtokuntia. Yritykset, jotka toimivat siirtokunnissa osallistuvat niiden ylläpitämiseen ja mahdollistavat niiden laajentamisen. Lisäksi Kansainvälinen tuomioistuin tutkii Israelin syyllistymistä palestiinalaisten kansanmurhaan, ja Israelin pääministeri Benjamin Netanyahu on annettu kansainvälinen pidätysmääräys rikoksista ihmisyyttä vastaan.

YK:n yleiskokous hyväksyi syksyllä 2024 päätöslauselman, jossa vaaditaan kieltämään tuonti Israelin laitomista siirtokunnista ja lopettamaan Israelin laitonta miehitystä tukeva yritystoiminta. Suomi äänesti päätöslauselman puolesta. Helmikuussa 2025 Australian Sydneyssä päätettiin, ettei kaupunki toimi sellaisten yritysten kanssa, jotka hyötyvät laittomista siirtokunnista.

Vantaa ei voi tukea ihmisoikeusloukkauksia. Vantaan on valittava kumppaneikseen OECD:n ohjeistuksen mukaisesti yrityksiä, jotka kunnioittavat YK:n ihmisoikeuksia koskevia periaatteita ja kykenevät toteuttamaan tuotantoketjujen vastuullisuuden. Nämä voivat koskea esimerkiksi teknologiahankintoja. Vantaan tulee sitoutua noudattamaan YK:n Global Compact -periaatteita.

Lisätietoa kohdennetuista boikoteista löytyy Sumudin nettisivuilta osoitteesta: <https://www.sumud.fi/bds/>. BDS on vuonna 2005 alkunsa saanut palestiinalaisten johtama maailmanlaajuinen liike, jonka tavoitteena on rauhanomaisin keinoin katkaista taloudellinen, poliittinen ja kulttuurinen tuki Israelin toteuttamilta ihmisoikeusloukkauksilta. BDS tulee englannin kielen sanoista boycott, divestment ja sanctions, mikä tarkoittaa boikotointia, divestointia eli sijoitusten poisvetämistä ja pakotteita. BDS- liikkeen toiminta pohjaa periaatteeseen, että palestiinalaisille kuuluvat samat ihmisoikeudet kuin muillekin.

Me allekirjoittaneet valtuutetut esitämme, että Vantaa ei hanki tuotteita, palveluita tai raaka-aineita, jotka ovat lähtöisin Israelin laittomista siirtokunnista, eivätkä tee hankintoja yrityksiltä, jotka ovat osallisina siirtokuntien toimintaan tai muihin ihmisoikeusloukkauksiin.”

Päätös:

Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Konsernijohtoon ja elinvoiman toimiala toteaa vastauksena seuraavaa:**Julkisissa hankinnoissa noudatettavat periaatteet**

Julkisissa hankinnoissa on noudatettava periaatteita, joiden mukaan hankintayksikön on kohdeltava hankintamenettelyn osallistujia ja muita toimittajia tasa-puolisesti ja syrjimättömästi.

Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016) eli hankintalain 3 § mukaan hankintayksikön on kohdeltava hankintamenettelyn osallistujia ja muita toimittajia tasapuolisesti ja syrjimättömästi sekä toimittava avoimesti ja suhteellisuuden vaatimukset huomioon ottaen. Hankintalaki perustuu EU:n hankintadirektiiviin ja sen pohjalta säädettyyn hankintalakiin.

Hankintalain 80 ja 81 § mukaan tarjoaja voidaan sulkea pois tarjouskilpailusta, mikäli sitä rasittaa jokin poissulkemisperuste. Hankintalaissa on tyhjentävästi lueteltu kilpailutuksissa sovellettavat tarjoajien pakolliset ja harkinnanvaraiset poissulkemisperusteet. Tarjoajan osallistuminen suoraan tai välillisesti laittoman miehityksen ylläpitämiseen ei ole hankintalain mukainen pakollinen eikä harkinnanvarainen poissulkemisperuste.

Edellä todetun perusteella Vantaan kaupunki ei hankintalaista johtuen voi poissulkea eikä hylätä tarjousta sen perusteella, että tarjoaja osallistuu suoraan tai välillisesti laittoman miehityksen ylläpitämiseen.

GPA-sopimus

Hankintalain 19 §:n mukaan Maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevan sopimuksen (Sops 5/1995, GPA-sopimus) soveltamisalaan kuuluvissa hankinnoissa muista sopimusvaltioista oleviin tarjoajiin ja tarjouksiin on sovellettava samoja ehtoja kuin Suo-mesta ja muista Euroopan unionin jäsenvaltioista oleviin tarjoajiin ja tarjouksiin.

Maailman kauppajärjestön perustamissopimukseen eli GPA-sopimukseen kuuluvat EU ja ETA maat sekä useita muita maita, yhtenä maana on Israel.

GPA-sopimuksen perimmäisenä tavoitteena on avata vastavuoroisesti julkisten hankintojen markkinat osapuolten kesken. GPA-sopimuksen mukaan sopimuksen allekirjoittajamaista tulevia toimittajia kohdellaan vähintään yhtä edullisesti, kuin kotimaisia toimittajia tai muista sopimusvaltioista tulevia toimittajia. GPA-sopimuksen mukaisesti, Vantaan kaupungin on kohdeltava Israelista tulevia tarjoajia kuten EU-maista tulevia tarjoajia.

Vantaan kaupungin hankintasopimukset

Vantaan kaupungilla on suuri määrä hankintasopimuksia, jonka perusteella Vantaan kaupunki hankkii tavaroita ja palveluja. Vantaan kaupunki on sidottu sopimuksiin ja sen tulee noudattaa niitä sopimuksen mukaisesti. Mikäli Vantaan kaupunki rikkoo sopimuksia, voi Vantaan kaupunki joutua vahingonkorvausvelvolliseksi sopimusrikkomuksen perusteella.

Vantaan kaupungin tarjouspyynnöissä on jo usean vuoden ajan käytetty sopimusten osana Julkisten hankintojen yleisiä sopimusehtoja (JYSE). JYSE ehtojen kohta 6 mukaan, Tilajalla on oikeus irtisanoa hankintasopimus päättymään välittömästi, jos

- i. toimittajaan tai tavaraan kohdistuu pakote;
- ii. toimittajaa koskee Suomen viranomaisen tekemä varojen jäädyttämispäätös; tai jos
- iii. hankintasopimukseen liittyvät suoritukset ovat päätyneet tai voivat päättyä välillisesti tai välittömästi pakotteiden kohteena olevalle taholle.

Mikäli Israelia koskisi edellä mainittu päätös, voitaisiin tällainen sopimus irtisanoa. Vantaan kaupungilla ei ole toimivaltaa määrätä pakotteita, vaan pakotepolitiikka kuuluu Suomen valtiolle ja Euroopan unionille.

Valtuustoaloitteessa on esitetty, että Vantaa ei hanki tuotteita, palveluita tai raaka-aineita, jotka ovat lähtöisin Israelin laittomista siirtokunnista, eivätkä tee hankintoja yrityksiltä, jotka ovat osallisina siirtokuntien toimintaan tai muihin ihmisoikeusloukkauksiin.

Vantaan kaupungilla ei ole laillisia perusteita sulkea israelilaista alkuperää olevat tuotteet hankintojen ulkopuolelle. Kuten edellä esitettiin, julkisten hankintojen yksi pääperiaate on syrjimättömyys eli kaikkia tarjoajia on kohdeltava samalla tavalla.

Näin ollen ei voida tehdä yleislinjausta, ettei Vantaan kaupunki hanki tuotteita, palveluita tai raaka-aineita, joita tuotetaan Israelin laittomissa siirtokunnissa.

Kunnan toimiala

Kunnan toiminnan lähtökohtana on toiminnan paikallisuus ja keskittyminen kunnan omalle alueelle. Valtuutettujen esittämä aloitteeseen sisältyy kannanoton vieraan valtion toimintaan. Lisäksi aloitteessa ehdotetaan tällaiseen toimintaan liittyviä sanktioluonteisia toimenpiteitä. Niiden ulkopoliittisesta luonteesta johtuen, aloitteen ja sen mukaisten toimenpiteiden ei siten voida katsoa kuuluvan kunnan toimialaan.

ILO sopimusten noudattaminen

Vantaan kaupungin sopimuksissa käytetään yleisesti sopimusehtoa, jonka mukaan sopimustoimittajan on noudatettava työoikeuksia koskevia ILO yleissopimuksia. Vantaan kaupungilla on mahdollisuus auditoida työ- ja ihmisoikeuksien toteutumista ILO yleissopimusten osalta.

Mikäli tarjoajan voidaan todeta rikkovan näiden sopimusten ehtoja, voidaan tarjoajan sulkea pois tarjouskilpailusta tai olemassa oleva sopimus irtisanoa näillä perusteilla. Tällöin on kyse kuitenkin yksittäisestä tapauksesta.

Kaupunginhallitus 23.2.2026 § 26

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) antaa Gashaw Bibanin ja 19 muun valtuutetun aloitteeseen esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus ja

b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:

Päätettiin palauttaa asia valmisteluun.

Konsernijohtoon ja elinvoiman toimiala toteaa vastauksenaan seuraavaa:

Julkisissa hankinnoissa noudatettavat periaatteet

Julkisissa hankinnoissa on noudatettava periaatteita, joiden mukaan hankintayksikön on kohdeltava hankintamenettelyn osallistujia ja muita toimittajia tasa-puolisesti ja syrjimättömästi.

Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016) eli hankintalain 3 § mukaan hankintayksikön on kohdeltava hankintamenettelyn osallistujia ja muita toimittajia tasapuolisesti ja syrjimättömästi sekä toimittava avoimesti ja suhteellisuuden vaatimukset huomioon ottaen. Hankintalaki perustuu EU:n hankintadirektiiviin ja sen pohjalta annettuihin säädöksiin.

Hankintalain 80 ja 81 § mukaan tarjoaja voidaan sulkea pois tarjouskilpailusta, mikäli sitä rasittaa jokin poissulkemisperuste. Hankintalaissa on tyhjentävästi lueteltu kilpailutuksissa sovellettavat tarjoajien pakolliset ja harkinnanvaraiset poissulkemisperusteet.

Tarjoajien soveltuvuusvaatimusten tulee olla objektiivisia, syrjimättömiä ja oikeasuhteisia. Tarjoajan osallistuminen suoraan tai välillisesti laittoman miehityksen ylläpitämiseen ei liity tarjoajan rekisteröitymiseen, taloudelliseen ja rahoitukselliseen tilanteeseen eikä sen tekniseen tai ammatilliseen pätevyyteen, minkä vuoksi se ei ole hankintalain sallima tarjoajalle asetettava soveltuvuusvaatimus.

Hankinnan kohteen määrittelyn osalta hankintayksiköllä on suhteellisen laaja harkintavalta. Kaupunki voi asettaa hankinnoille vastuullisuutta koskevia, hankinnan kohteeseen liittyviä erityisehtoja. Ehdot voivat liittyä esimerkiksi sosiaalisiin näkökohtiin. Hankintalaissa ei kuitenkaan sallita viittauksia tavaroiden alkuperään tavalla, joka syrjii tarjoajia. Hankintalain mukaan hankinnan kohdetta kuvaavassa määritelmässä ei saa mainita tiettyä valmistajaa tai tiettyä alkuperää olevia tavaroita, eikä siinä myöskään saa viitata tavaramerkkiin, patenttiin, tuotetyyppiin, alkuperään, erityiseen menetelmään, joka on ominainen tietyn tarjoajan tavaroille, palveluille tai tuotantoon siten, että viittaus suosii tai syrjii tiettyjä tarjoajia tai tavaroita.

Tarjoajan osallistuminen suoraan tai välillisesti laittoman miehityksen ylläpitämiseen ei ole hankintalain mukainen pakollinen eikä harkinnanvarainen poissulkemisperuste.

Vantaan kaupunki voi hankintalain mukaisesti sulkea pois tarjouskilpailusta tarjoajan, jota rasittaa hankintalain 81 § 1 mom 3) kohdassa kerrottu virhe. Kohdan mukaan hankintayksikkö voi päätöksellään sulkea tarjouskilpailun ulkopuolelle ehdokkaan tai tarjoajan:

3) joka on ammattitoiminnassaan syylistynyt sen luotettavuuden kyseenalaistavaan vakavaan virheeseen, jonka hankintayksikkö voi näyttää toteen.

Aloitteessa on vaadittu kieltoa ostaa tuotteita tai palveluja laittomasti miehityiltä alueilta. Vakava virhe samoin kuin muut hankintalain poissulkuperusteet perustuvat tarjoajan toiminnan arviointiin, eikä

poissulkuperusteilla siten ole liityntää siihen, mitkä ovat tarjoajien tarjoamien tuotteiden tai palveluiden omaisuudet, kuten niiden maantieteellinen alkuperä. Hankintalain mukaisilla poissulkuperusteilla ei näin ollen voi perustella aloitteessa esitettyjä alueellisia rajoituksia. Kyseisenlaiset alueelliset rajoitukset kuuluvat valtio- ja ylikansallisella tasolla määriteltävän ja säädettävän pakotesäätelyn piiriin.

Harkinnanvaraisten poissulkuperusteiden täyttyminen arvioidaan aina tapauskohtaisen arvioinnin perusteella. Kaupunki ei hankintayksikkönä voi asettaa mitään ennakkollista määräystä, jonka mukaan tietty toiminta johtaisi aina poissulkemiseen. Sen sijaan on aina tapauskohtaisesti arvioitava, onko tarjoajan toiminta ollut sellaista, että se tulee poissulkea.

Laittomassa siirtokunnassa toimivalla yrityksellä voidaan kuitenkin katsoa olevan isompi riski ihmisoi-keusloukkauksiin ja työntekijöiden oikeuksien loukkaamiseen, mistä syystä asiaan tulee kiinnittää huomiota kilpailutuksissa ja tarvittaessa poissulkea yritys harkinnanvaraisella perusteella, mikäli vakavan virheen edellytykset tapauskohtaisen harkinnan perusteella täyttyvät.

Lisäksi hankintalaki antaa tarjoajalle oikeuden esittää näyttöä luotettavuudestaan siitä huolimatta, että sitä rasittaa jokin pakollinen tai harkinnanvarainen poissulkemisperuste. Jos hankintayksikkö katsoo tarjoajan esittämän näytön ja luotettavuuden riittäväksi, hankintayksikkö ei saa sulkea kyseistä ehdokasta tai tarjoajaa pois tarjouskilpailusta. Myös korjaavien toimenpiteiden vaikutus tulee arvioitavaksi aina tapauskohtaisesti hankinnasta päättävän tahon toimesta. Koska edellä todettu perustuu hankintalain pakottavaan sääntelyyn, ei poissulkemisperusteiden soveltamisen tapauskohtaista harkintaa saatikka oikeutta esittää korjaavia toimenpiteitä voida rajoittaa etukäteen velvoittamalla hankinnasta päättävää aina poissulkemaan tarjoajat jonkin tietyn toiminnan perusteella.

Tapauskohtaisessa arvioinnissa ei kuitenkaan voida sulkea pois mahdollisuutta, että laittomassa siirtokunnassa toimivan yrityksen toiminnasta ilmenee ammattitoimintaan liittyvä vakava virhe, jonka perusteella yritys voidaan sulkea pois kilpailutuksesta.

Vantaan kaupungin hankintasopimukset

Vantaan kaupungilla on suuri määrä hankintasopimuksia, jonka perusteella Vantaan kaupunki hankkii tavaroita ja palveluja. Vantaan kaupunki on sidottu sopimuksiin ja sen tulee noudattaa niitä sopimuksen mukaisesti. Mikäli Vantaan kaupunki rikkoo sopimuksia, voi Vantaan kaupunki joutua vahingonkorvausvelvolliseksi sopimusrikkomuksen perusteella.

Vantaan kaupungin tarjouspyynnöissä on jo usean vuoden ajan käytetty sopimusten osana Julkisten hankintojen yleisiä sopimusehtoja (JYSE). JYSE ehtojen kohta 6 mukaan, Tilajaalla on oikeus irtisanoa hankintasopimus päättymään välittömästi, jos

- i. toimittajaan tai tavarahan kohdistuu pakote;
- ii. toimittajaa koskee Suomen viranomaisen tekemä varojen jäädyttämis päätös; tai jos
- iii. hankintasopimukseen liittyvät suoritukset ovat päätyneet tai voivat päättyä välillisesti tai välittömästi pakotteiden kohteena olevalle taholle.

Vantaan kaupungin hankintasopimuksissa käytetään myös yleisesti sopimusehtoa sopimuksen irtisanomisesta poissulkemisperusteiden johdosta.

Kyseisen ehdon mukaan sopimus voidaan poissulkemisperusteiden johdosta irtisanoa päättymään välittömästi, jos toimittajaa rasittaa hankintalain 80 ja 81 § mukainen pakollinen tai harkinnanvarainen poissulkemisperuste. Vantaan kaupungilla on oikeus irtisanoa sopimus päättymään

välittömästi ilman sopimuksessa mainittua irtisanomisaikaa, vaikka edellä mainitut perusteet olisivat syntyneet vasta sopimussuhteen alkamisen jälkeen.

Kunnan toimiala

Kunnan toiminnan lähtökohtana on toiminnan paikallisuus ja keskittyminen kunnan omalle alueelle. Valtuutettujen esittämä aloitteeseen sisältyy kannanoton vieraan valtion toimintaan. Lisäksi aloitteessa ehdotetaan tällaiseen toimintaan liittyviä sanktioluonteisia toimenpiteitä. Niiden ulkopoliittisesta luonteesta johtuen, aloitteen ja sen mukaisten toimenpiteiden ei siten voida katsoa kuuluvan kunnan toimialaan.

ILO sopimusten noudattaminen

Vantaan kaupungin hankintasopimuksissa käytetään yleisesti sopimusehtoa, jonka mukaan sopimustoimittajan on noudatettava työoikeuksia koskevia ILO yleissopimuksia. Vantaan kaupungilla on mahdollisuus auditoida työ- ja ihmisoikeuksien toteutumista ILO yleissopimusten osalta.

Mikäli tarjoajan voidaan todeta rikkovan näiden ILO yleissopimusten ehtoja, voidaan tarjoajan sulkea pois tarjouskilpailusta tai olemassa oleva sopimus irtisanoa näillä perusteilla. Tällöin on kyse kuitenkin yksittäisestä tapauksesta.

Kaupunginhallitus 8.6.2026 § 19

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) antaa Gashaw Bibanin ja 19 muun valtuutetun aloitteeseen esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus ja
- b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Kaupunginvaltuusto 22.6.2026 § 28

Kaupunginhallituksen esitys:

Päätetään merkitä kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:

Päätettiin jättää asia pöydälle seuraavaan kokoukseen.

Kaupunginvaltuusto 24.8.2026 § 9

Kaupunginhallituksen esitys:

Päätetään merkitä kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Käsittely:

Merkittiin, että vasemmistoliiton valtuustoryhmä jätti asiaan seuraavan pöytäkirjalausuman:

"Annettu vastaus ei ota riittävää kantaa aloitteen keskeiseen eettiseen kysymykseen, vaan sivuuttaa sen käytännössä vedoten hallinnollisiin rajoitteisiin.

Kaupunki väistää eettisen vastuunsa vedoten hankintalainsäädäntöön ja byrokraattisiin menettelyihin, ja näin väistää poliittisen ja moraalisen vastuunsa tilanteessa, jossa kyse on kansainvälisen oikeuden vastaisista Israelin laittomasti miehittämistä siirtokunnista ja niihin liittyvistä hankintaketjuista.

Tällainen linjaus merkitsee käytännössä sitä, että kaupunki omalla toiminnallaan hyväksyy nykytilan ja epäsuorasti vahvistaa sellaista taloudellista toimintaa, joka ylläpitää laittomia siirtokuntia ja niiden yhteydessä tapahtuvaa ihmisoikeustilanteen heikkenemistä."

Merkittiin, että vihreiden ja sosiaalidemokraattien valtuustoryhmät jättivät asiaan yhteisen pöytäkirjalausuman, johon yhtyivät myös valtuutetut Jenni Alasuutari ja Juha Suoniemi:

"Vantaan kaupungin tulisi selvittää, millä tavoin hankintalainsäädännön sallimissa rajoissa voidaan huomioida ihmisoikeus- ja vastuullisuuskriteerit siten, ettei hankinnoilla tueta kansainvälisen oikeuden vastaista toimintaa"

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liite:

- allekirjoitettu Gashaw Bibanin ja 19 muun valtuutetun aloite Vantaa ei hanki tuotteita, palveluita tai raaka-aineita, joita tuotetaan Israelin laittomissa siirtokunnissa

Muutoksenhakuohje: 2.1. Valituskielto

Lisätiedot: Hankintajohtaja Tiina Ekholm, (tiina.ekholm@vantaa.fi)
Hankintajuristi Ismo Lindqvist, (ismo.lindqvist@vantaa.fi)